

SĂ EDUCĂM PENTRU PACE

Conferință ținută la Copenhaga,
22 mai 1937

Educația are în momentul de față, în perioada pe care o traversăm acum, o importanță cu adevărat infinită. Iar această subliniere a valorii ei practice se poate rezuma într-o singură propoziție: educația este arma păcii.

Dacă ne gândim la dimensiunile și la perfecțiunea tehnică la care au ajuns armele cărora li se încredințează salvarea popoarelor cu ajutorul războiului, trebuie să tragem concluzia că numai atunci când educația va atinge același grad de excelență și de perfecțiune științifică va deveni o armă capabilă să le garanteze popoarelor siguranța și progresul în pace.

Nu vorbesc despre oportunitatea armamentelor mecanice, nu intru în această chestiune politică; spun numai că adevărata apărare a popoarelor nu se poate baza pe arme; războaiele vor urma unul după altul și nu vor putea niciodată să asigure pacea și prosperitatea unui popor, până nu se va recurge la această mare „înarmare pentru pace” care este educația.

Pentru ca educația să constituie cu adevărat o salvare a omenirii și a civilizației, ea nu se poate menține în limitele și în forma pe care o prezintă astăzi. Astăzi, educația a rămas prea mult în urmă față de exigențele actuale. Pentru a folosi o comparație ca argument, s-ar putea spune că educația a rămas la nivelul arcului cu săgeți prin comparație cu armele actuale de război: cum poți să te aperi cu arcul și săgețile împotriva unor tunuri puternice și a bombardamentelor aeriene?

De aceea este necesar să construim și să perfecționăm armamentul educației.

Este evident că o educație destinată să construiască pacea nu poate consta numai în căutarea mijloacelor de a-l sustrage pe copil din fața sugestiilor de război. Nu este suficient să evităm ca jucăriile lui să imite armele și să nu-i mai predăm istoria omenirii ca pe o succesiunea de războaie, considerând victoria pe câmpul de bătălie drept onoarea supremă. Și nu este suficient nici să-i insuflăm copilului dragostea și respectul pentru toate ființele vii și pentru toate lucrurile pe care le-au construit acestea de-a lungul secolelor de civilizație.

Toate acestea nu constituie decât partea scolastică a unei încercări mai ample, direcționate împotriva războiului în sine, parte pe care o putem defini drept „negativă”, adică de îndepărtare a pericolului unui conflict iminent, și nu o pregătire a păcii în lume.

Este cât se poate de clar că războaiele nu pot fi evitate printr-o educație de acest fel. Dar ce ar trebui să credem despre influența educativă a civilizației, care proclamă drept sacre viața și libertatea omului? Ce putem să spunem despre influența religiilor, care de mii de ani se străduiesc să ne învețe ce este dragostea pentru aproapele nostru?

Oamenii nu se duc la război pentru că sunt însetați de sânge sau pentru că sunt nerăbdători să pună mâna pe arme; oamenii nu vor război, dar sunt antrenați în el în mod fatal. Toți îl consideră un flagel înspăimântător, toți ar vrea să scape de el, iar pentru a-și părăsi casa și familia trebuie să fie împinși de coerciții morale și materiale.

Oamenii nu merg la război pentru că atunci când erau copii fuseseră sugestați de o jucărie. Predarea istoriei în școli, bazată pe învățarea pe dinafară a unor date și evenimente nu constituie în niciun caz metoda cea mai indicată pentru a stimula eroismul.

Evident, războiul este un fenomen complex, pe care este important să-l cunoaștem și să-l înțelegem, mai ales în

vremurile noastre. Astăzi omenirea este copleșită de evenimente cu efecte universale, pe care educația încă nu le-a înfruntat. Omul de astăzi este ca un copil care se trezește pe neașteptate rătăcit într-o pădure, pradă întunericii și zgometelor misterioase ale nopții.

Omul nu cunoaște evenimentele prin care trece și de aceea nu se poate apăra în niciun fel. Societatea a evoluat într-un sens pur exterior: a știut să construiască mecanisme enorme, să creeze căi de comunicare complexe, lăsând omenirea descumpănită și dezorganizată. Da, sunt dezorganizate acele popoare în care indivizii se gândesc fiecare numai la bunăstarea sa imediată.

Educația, așa cum este înțeleasă astăzi, îndeamnă individul la izolare și la cultul interesului personal: elevii sunt învățați să nu se ajute unul pe altul, să nu spună nimic celui care nu știe, să fie preocupați numai de promovare, de obținerea unui premiu în competiția cu colegii. Iar acești sărmani egoiști, cu mintea obosită, așa cum ne demonstrează psihologia experimentală, se găsesc apoi în lume unul alături de altul, ca niște boabe de nisip în deșert: fiecare este izolat de celălalt, toți sunt sterili. Dacă izbucnește un vânt puternic, aceste pulberi umane, lipsite de o spiritualitate care să le dea viață, vor fi rostogolite și transformate într-un vârtej exterminator.

O educație capabilă să salveze omenirea cere nu puțin lucru: include și dezvoltarea spirituală a omului, valorificarea lui, pregătirea tânărului pentru a-și înțelege vremea în care trăiește.

Acesta este secretul: posibilitatea ca omul să devină stăpânul mediului mecanic de care este apăsător acum. Producătorul trebuie să domine producția. Astăzi producția este intensificată de știință și a ajuns la un înalt grad de organizare în întreaga lume. De aceea, energiile omenești trebuie valorificate științific de manieră similară, omenirea trebuie organizată. Oamenii

nu mai pot rămâne ignoranți în privința lor înșiși și a lumii în care trăiesc; și adevăratul flagel care îi amenință astăzi este tocmai această ignoranță. Trebuie să organizăm pacea, s-o pregătim științific prin educație.

Educația oferă un teritoriu nou de cucerit, iar acest teritoriu nu este altul decât lumea spiritului uman.

În experiențele noastre cu copii am constatat că omul-copil este un embrion spiritual, dotat cu sensibilități misterioase care îl călăuzesc, cu energii creatoare care tind să construiască în sufletul omului un instrument minunat. La fel ca un radio care poate capta din eter unde lungi și scurte capabile să transporte muzica prin spațiu, la fel și acest instrument pe care copilul și-l construiește în propriul suflet este destinat captării undelor divine, care transmit iubirea lui Dumnezeu din spațiile eternității. Această sensibilitate este ceea ce conferă valoare omului: omul este mare în măsura în care poate să recepteze vibrațiile omnipotenței.

Copilul este un embrion spiritual delicat, dar este capabil să se dezvolte și să ne dea dovezi tangibile ale posibilităților unei omeniri mai bune. Copilul ne-a demonstrat care este adevărata realitate a construcției umane normale. Am văzut copii care s-au transformat total, ajungând să îndrăgească lucrurile din jurul lor, în timp ce simțul ordinii, disciplina și autocontrolul se dezvoltau la ei ca expresie a unei libertăți perfecte. I-am văzut lucrând constant, extrăgându-și din muncă propriile energii.

Copilul constituie o speranță și în același timp o promisiune pentru omenire. Având grijă de acest embrion ca de cea mai prețioasă comoară a noastră, lucrăm așadar la măreția omenirii. Oamenii pe care îi vom educa astfel vor putea folosi fulgerele divine pentru a-i învinge pe oamenii de astăzi, care își încredințează destinele unor mașini. Aceasta este credința în măreția și în superioritatea omului. Dacă a știut să

stăpânească energiile cosmice, va trebui să înțeleagă faptul că focul geniului, valoarea inteligenței, curățenia conștiinței sunt energii pure care trebuie organizate, disciplinate, valorificate efectiv în viața socială a omului.

Astăzi, aceste energii sunt dispersate; sunt chiar reprimare și deformată prin erorile unei educații care încă influențează întreaga omenire. Copilul nu este înțeles de adult. Fără să-și dea seama, părinții luptă împotriva copiilor lor, în loc să-i ajute în misiunea lor divină. Tatăl și fiul nu se înțeleg unul pe altul; între ei se cascadează o prăpastie chiar de la nașterea copilului. Și această lipsă de înțelegere îl doboară pe om, îl face să derajez, să devină rău, să sărăcească spiritual, să devină o ființă inferioară. Lipsa de înțelegere dintre adult și copil provoacă tragedia inimilor omenești, care se manifestă apoi în insensibilitate, răutate și criminalitate. Oamenii umiliți se rușinează de ei înșiși, devin timizi și se retrag, sunt temători și caută numai liniștea personală. Toată bogăția spirituală omenească este nimicită.

Educația trebuie să pună în valoare instinctele ascunse care îl călăuzesc pe om spre autoconstruire și unul dintre cele mai puternice este instinctul social. Am constatat că, dacă adolescentul sau copilul nu are posibilitatea să trăiască experiențe sociale, nu-și dezvoltă simțul de ordine și de moralitate. Aceste daruri, în loc să se dezvoltă în ei ca manifestări ale libertății, apar ca rezultate ale coerciției. Personalitatea umană se construiește prin experiențe continue; depinde de noi cum pregătim pentru copilărie, adolescență și tinerețe un anumit mediu, o lume capabilă să permită aceste experiențe formative. Este necesar ca personalitatea tânărului să intre în contact cu lumea reală după ce a parcurs un stadiu de ucenicie; este nevoie ca omul să fie călăuzit în așa fel încât să conștientizeze înainte de orice altceva responsabilitatea sa față de organizarea socială a oamenilor; de aceea, încă de copii, oamenii trebuie

să experimenteze practic ce înseamnă asocierea și apoi să pătrundă treptat secretele evoluției tehnice a acestei societăți.

Astăzi există o organizare a mașinilor care îi atrage pe oamenii muncitori așa cum atrage magnetul pilitura de fier. Dar există și oameni capabili să folosească mașinile pentru a realiza o misiune înaltă de care se simt conștienți și responsabili.

Este neîndoielnic faptul că secretul viitoarei puteri umane se află în omenirea în curs de dezvoltare, adică în tineret.

Națiunile care astăzi vor război au fost capabile să-și educe pentru propriile interese copiii și tinerii, să-i organizeze social, să facă din ei o forță activă a societății. Este o fatalitate atroce că acest adevăr a fost recunoscut abia astăzi de puterile care doresc război. Dar este o realitate de mare valoare practică, pe care o organizație cu adevărat puternică a oamenilor nu o poate improviza dintr-o dată; ea trebuie să fie deja pregătită deja pentru tineri, rădăcinile vieții. Așadar, societatea se poate organiza numai dacă educația îi oferă omului, la fiecare vârstă, o paletă de experiențe sociale. Cei care vor război îi pregătesc pe tineri pentru război; dar cei care vor pace au trecut de copilărie și de tinerețe fără a ști să se organizeze pentru pace.

Pacea este un principiu practic al omenirii, un principiu de organizare socială care se întemeiază pe însăși natura omului. Ea nu-l supune, ci îl exaltă; nu-l umilește, ci îl face conștient de propria putere asupra universului. Și întrucât se întemeiază pe natura omului, este un principiu unic și universal, comun tuturor oamenilor.

Acest principiu trebuie să conducă la realizarea științei păcii și a educației oamenilor pentru pace.